

FORBRUKSFORSKNINGSINSTITUTTET SIFO

Dyrtid under oppseiling II

Husholdenes økonomiske trygghet i 2022

Christian Poppe og Elaine Kempson

OSLO METROPOLITAN UNIVERSITY
STORBYUNIVERSITETET

© Forbruksforskningsinstituttet SIFO
OsloMet – storbyuniversitetet
SIFO-Rapport 8 - 2022

Forbruksforskningsinstituttet SIFO
OsloMet – storbyuniversitetet
Stensberggt. 26 – 7. etg.
Postboks 4 St. Olavs plass
0130 Oslo
www.oslomet.no/om/sifo

Forbruksforskningsinstituttet SIFO utgir:

- Rapporter – som er kvalitetssikret og godkjennes av SIFO ved direktør/forskningsledere
- Notater – som godkjennes av prosjektleder.

Det må ikke kopieres fra denne rapporten i strid med åndsverksloven. Rapporter lagt ut på Internett, er lagt ut kun for lesing på skjerm og utskrift til eget bruk. Enhver eksemplarfremstilling og tilgjengeliggjøring utover dette må avtales med SIFO. Utnyttelse i strid med lov eller avtale, medfører erstatningsansvar.

STORBYUNIVERSITETET
FORBRUKSFORSKNINGSINSTITUTTET SIFO

Tittel Dyrtid under oppseiling II. Husholdenes økonomiske trygghet i 2022	Antall sider 25	Dato 28.09.2022
Title The Emerging Cost-of-Living crisis. Financial Well-Being Among Norwegian Households	ISBN 978-82-7063-546-7	
Forfatter(e) Christian Poppe Elaine Kempson	Prosjektnummer 202687	Faglig ansvarlig sign.
Oppdragsgiver Barne- og Familiedepartementet		
Sammendrag Det siste året har det vært en markant nedgang i husholdenes økonomiske trygghet. Nedgangen er langt større enn den vi så under korona-pandemien. Nesten alle hushold har fått merke at levekostnadene har økt til dels betydelig gjennom året. Og det er klare tegn på at dette har hatt alvorlige konsekvenser og at mange står overfor vanskelige valg for å kunne betale for nødvendigheter som mat og strøm. Disse effektene er imidlertid ikke jevnt fordelt. De som er hardest rammet er de som lever på lavinntekt, barnefamilier, hushold med usikre arbeidskontrakter, de som ble rammet økonomisk av koronaen, stønadsmottakere og hushold hvor det bor personer med funksjonshemming eller er rammet av alvorlig sykdom. Pensjonister og husholdninger med høyere inntekter er ofte langt tryggere økonomisk.		
Summary During 2022, there has been a marked decline in Norwegian households' financial well-being. The fall is far more significant than we saw during the corona pandemic. Almost all households have been affected by increasing living costs throughout the year. And there are clear signs that this has had severe consequences and that many are faced with difficult financial choices to be able to pay for necessities such as food and electricity. However, these effects are not evenly distributed. Those hardest hit are those who live on a low income, families with children, households in the gig economy, those who were financially affected by the corona, benefit recipients and people with disabilities. Pensioners and households with higher incomes are often far more financially secure.		
Stikkord Dyrtid, økonomisk trygghet, levekostnader, betalingsproblemer, ulikhet		
Keywords Cost-of-living crisis, financial well-being, payment problems, inequality		

Forord

Dette er den andre av flere rapporter om dyrtiden i Norge.

Forbruksforskningsinstituttet SIFO og forfatterne vil takke Kantar TNS for gode innspill til spørreskjemaet og den praktiske gjennomføringen av surveyen. Vi ønsker også å takke Barne- og familiedepartementet (BFD) for oppdraget. Datainnsamlingen i august er finansiert av SIFO.

Kvalitetskontrollen av rapporten ble gjort av direktør/forsker Eivind Jacobsen.

Oslo, september 2022

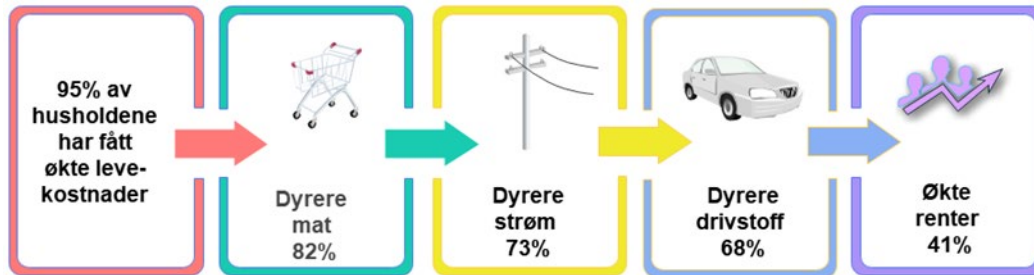
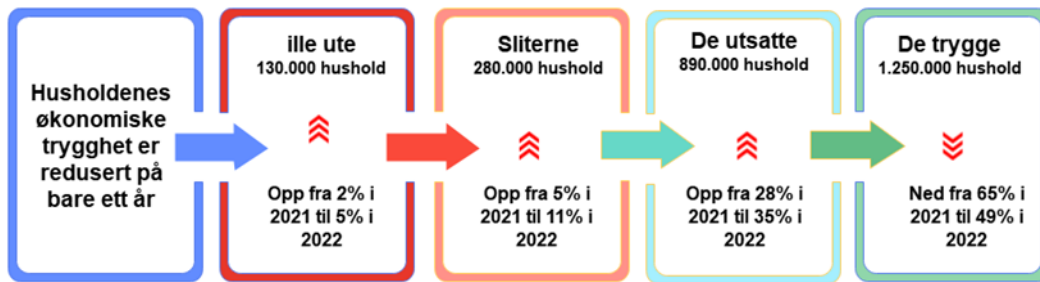
Forbruksforskningsinstituttet SIFO

OsloMet – Storbyuniversitetet

Innhold

Forord	2
Hovedfunn	4
Sammendrag	5
English Summary	6
1 Innledning.....	7
2 Økonomisk trygghet.....	8
3 Dyrtid betyr økte levekostnader for alle.....	13
4 Husholdene tilpasser seg høye strømpriser på mange måter	15
5 Husholdene strammer inn for å ha råd til mat	17
6 Mange bekymrer seg over de neste tre månedene	19
7 Samlet vurdering av dyrtidens effekter.....	22
8 Konklusjon	23
Referanser	25
Appendiks	26

Hovedfunn

ille ute:

- Regningsbetaling et konstant problem for 69% og et tidvis problem for 31%.
- Et stort flertall (89%) sliter også med å betale for mat og annet nødvendig forbruk.
- 62% har misligholdt minst én regning/lån.
- De er også svært dårlig rustet for framtiden: 87% har ingen sparepenger
- Matfattigdom: 45% har droppet måltider og 5% har fått mat på matstasjon

Sliterne

- Er bedre stilt enn de som er ille ute, men sliter likevel betydelig
- Regningsbetaling er konstant problem for 11% og et tidvis problem for 80%
- 35% sliter med å betale for mat
- 34 prosent har misligholdt minst én regning/lån
- De er noe bedre rustet for framtiden: 46% har sparepenger

Grupper som skårer lavt på trygghets-indeksen

- Lavinntekt
- Uføre (100% uførhet)
- Stønadsmottakere (AAP, KVP, bostøtte)
- Hushold med ekstraavgifter pga sykdom
- De som tapte inntekter under koronaen
- De som jobber på usikre arbeidskontrakter
- Barnefamilier

Sammendrag

Det siste året har det vært en markant nedgang i husholdenes økonomiske trygghet. Nedgangen er langt større enn den vi så under korona-pandemien. Og det er klare tegn på at dyrtiden har alvorlige konsekvenser og at mange står overfor vanskelige valg for å kunne betale for nødvendigheter som mat og strøm. Disse effektene er imidlertid ikke jevnt fordelt. Lavinntektshusholdninger er hardest rammet. Det samme gjelder barnefamilier og husholdninger hvor noen er funksjonshemmet eller alvorlig syke.

- I august 2022 befinner 130 000 hushold (fem prosent) seg i alvorlige økonomiske vanskeligheter, og ytterligere 280.000 (11 prosent) sliter økonomisk. Dette er en dobling fra året før. Samtidig har andelen økonomisk trygge hushold falt fra to tredjedeler til i underkant av 50 prosent.
- De aller fleste hushold har opplevd økte levekostnader, spesielt på grunn av prisøkningen på mat, strøm og drivstoff. Strømprisene er den enkeltposten som har hatt størst innvirkning økonomien. Mange hushold uttrykker reell bekymring for fremtiden.
- Dette har resultert i at nesten syv av ti husholdninger har måttet gjøre tiltak for å få endene til å møtes. Et stort antall har kuttet ned på nødvendigheter som mat og bruk av strøm.
- To tredjedeler har strammet inn for å ha råd til strømregningen. Det vanligste er å redusere forbruket av strøm (fire av ti), etterfulgt av strategisk bruk av strøm på tider av døgnet hvor prisene er lavest (tre av ti).
- Når det gjelder mat, har litt over fire av ti hushold gjort innstramningen. Den vanligste strategien er å redusere utgiftene ved å kjøpe billigere varer og handle der prisene er lave (to av ti).
- Tre tendenser skiller seg ut som særlig viktige. For det første er det mange som må ta vanskelige valg mellom mat og strøm. Rundt én av seks husholdninger har enten spart inn på mat for å kunne betale strømregningen, eller kuttet ned på strømforbruket for å få råd til mat. For det andre er det reelle tegn på at matfattigdom dukker opp i kjølvannet av dyrtiden — også i Norge — med én av tolv husstander som enten står over måltider, oppsøker matstasjoner eller kontakter NAV for å få hjelp til å betale for mat. For det tredje, bruker mange av husholdene på lavere nivåer av økonomisk trygghet sparepenger for å dekke kostnadene til nødvendig forbruk. Samtidig ser vi en kraftig økning i bruken av lån for å få endene til å møtes. Dette er ikke bærekraftig på sikt.
- De som er verst rammet er de som lever på lavinntekt, barnefamilier og hushold hvor det bor personer med funksjonshemming eller er rammet av alvorlig sykdom. Pensjonister, husholdninger med høyere inntekter og boligeiere uten boliglån er ofte langt tryggere økonomisk.

Analysene baserer seg på to identiske surveyer — den ene gjennomført i siste halvdel av juni og den andre i siste halvdel av august. Begge er representative for den norske befolkningen 18 år og eldre.

English Summary

The last year has seen a marked decline in the level of financial well-being of Norwegian households that is far greater than we saw during the corona pandemic. And there are clear signs that the rising cost-of-living is having a serious impact on the lives of many in Norway, necessitating some difficult choices to afford essentials such as food and electricity. These effects are not, however, distributed evenly: with low-income households being hardest hit, along with families with children and households that include a disabled or seriously ill person.

- In August 2022, 130,000 households (five percent) were judged to be in serious difficulties and additional 280.000 (11 per cent) were struggling financially; both figures having doubled in a little over a year. At the same time, the proportion of households that are financially secure has fallen from two-thirds to just under a half.
- The great majority of households have experienced an impact on their household economies because of cost-of-living increases, particularly in the cost of food, electricity, and fuel, with electricity costs having the greatest effect. Many households expressed real concern about the future.
- This has resulted in nearly seven in ten households taking steps to cut back spending to make ends meet, with large numbers cutting back on essentials such as the use of electricity or food.
- Two-thirds had made economies to afford electricity bills, the most common being reducing electricity consumption (four in ten) followed by strategic use at cheaper times of the day (three in ten).
- As for food, just over four in ten had made economies. The most common strategy was reducing the amount spent on food by buying cheaper items and shopping where prices are lower (two in ten).
- Three things stand out as matters of particular concern. First, there is the extent to which households are having to make difficult choices about electricity use and eating. Around one in six households had either reduced spending on food to afford electricity bills or had cut back on electricity consumption to afford food. Secondly, there are real signs of food poverty emerging in Norway – with one in twelve households either missing meals altogether, turning to a food bank for food or contacting NAV for help to pay for food. Thirdly, there is the extent to which households at lower levels of financial well-being are depleting their savings to cover the cost of essentials and the steep rise in the use of borrowing to make ends meet. This is not sustainable.
- Those worst affected are those living on low incomes and families with children and disabled/seriously ill people. Pensioners and households with higher incomes and outright homeowners have far higher levels of financial well-being.

The analyses are based on two identical surveys — one conducted in the latter half of June and the other in the latter half of August. Both are representative of the Norwegian population aged 18 and over.

1 Innledning

Dyrtid viser til perioder hvor prisene er spesielt høye eller stiger uvanlig mye. Begrepet er særlig brukt om tiden under og etter 1. verdenskrig da levekostnadene for en vanlig familie ble tredoblet (Store Norske Leksikon, Wikipedia). Fra 1960-årene og utover har dyrtid som merkelapp på «dårlige tider» gradvis blitt erstattet av mer økonomisk-tekniske begreper som konsumprisindeks og inflasjon. Mange land opererer også med et inflasjonsmål som styringsredskap i økonomien. Det siste året har imidlertid norske hushold måttet håndtere en unormalt kraftig prisstigning, og Norges Bank er i gang med å heve styringsrenten for å bremse inflasjonen og komme ned mot det norske inflasjonsmålet på to prosent. I media har matutdeling, matstasjoner og knapphet på mat i lommer av befolkningen nådd nyhetsbildet. Dette har på nytt aktualisert begrepet om dyrtid som en «tykk» beskrivelse av situasjonen. Unormalt høy prisstigning er ikke bare et økonomisk fenomen; det har også omfattende sosiale konsekvenser.

Dette er rapport nr. 2 om dyrtiden som er under oppseiling i Norge. Analysene bygger på to datainnsamlinger om husholdenes økonomiske trygghet i 2022. Disse rapportene bygger i sin tur på tilsvarende datainnsamlinger og analyser som ble gjort under koronaen. Til sammen kaster de i alt fem rapportene lys over to kriser som har rammet husholdenes økonomi i løpet av en kort treårs-periode (Kempson and Poppe 2021; Poppe and E Kempson 2020; Poppe and E. Kempson 2020; Poppe and Kempson 2022).

Bakgrunnen for de to dyrtids-surveyene er kraftige og hurtige prisstigninger på en rekke områder fra og med høsten 2021. I august 2022 er konsumprisindeksen 6.5 prosent høyere enn i august 2021. I høst- og vintermånedene var det spesielt den eksepsjonelt sterke veksten i prisene på strøm, bensin og diesel som rammet husholdene tyngst. Våren 2022 ble konsumprisindeksen særlig påvirket av økte matvarepriser og en fortsatt økning i prisen på drivstoff. Ser vi på matmarkedet isolert, steg prisene med 10.4 prosent fra juli 2021 til juli 2022. Bare i juli i år økte matvareprisene med 7.6 prosent, hovedsakelig pga. jordbruksoppgjøret. Samtidig har hushold i Sør-Norge sett rekordhøye strømpriser utover sommeren. Til sammenligning har årets lønnsoppgjør i industrien en ramme på 3.7 prosent. Dette danner som kjent grunnlaget for de andre oppgjørene i norsk arbeidsliv.

Videre har Norges Bank hevet styringsrenten fire ganger i 2022, fra 0.25 prosent ved inngangen av året til 1.75 prosent i september. Flere rentehevinger er ventet utover høsten og i 2023. Selv om renten går fra et svært lavt nivå til et nivå som fortsatt er historisk lavt, betyr dette likevel at mange hushold har fått høyere renter på sine boliglån, og at dette er en utgiftspost som vil fortsette å øke. I tillegg har den nye regjeringens skattepolitikk ført til høyere skatter for deler av befolkningen.

Den massive og samtidige prisveksten på mange sentrale forbruksområder betyr at vi har gått inn i en ny dyrtid i Norge, hvor husholdenes økonomiske rammebetingelser allerede er — og fortsatt vil bli — betydelig endret. Denne rapporten handler om hvilke utslag dyrtiden til nå har hatt for husholdenes økonomiske trygghet og hvordan husholdene har tilpasset seg den nye situasjonen. Vi ser også på husholdenes vurderinger av framtiden.

Analysene baserer seg på to identiske surveyer — den ene gjennomført i siste halvdel av juni (2.130 respondenter) og den andre i siste halvdel av august (2030 respondenter). Begge er ført i felten av Kantar Norsk Gallup, og er representative for den norske befolkningen 18 år og eldre.

2 Økonomisk trygghet

Økonomisk trygghet er et sammensatt begrep og kan defineres på mange måter. Vi legger vekt på to aspekter eller dimensjoner: 'økonomisk evne idag' og 'økonomisk bæreevne i framtiden'. Mens 'økonomisk evne' er et spørsmål om å ha penger nok til å betale for løpende utgifter i hverdagen og unngå mislighold, handler 'økonomisk bærekraft' om å ha et godt økonomisk fundament til å håndtere mulige uheldige (og ofte uforutsette) hendelser i framtiden. Som **figur 2-1** viser, måles disse dimensjonene ved hjelp av til sammen sju indikatorer, noe som i sin tur gir grunnlag for å operere med fire trygghetsnivåer (se faktaboks). Denne rapporten handler om hushold som enten er 'ille ute', 'sliter', eller er 'utsatte' eller 'trygge' økonomisk.

Fire trygghetsnivåer

Segmenteringen av husholdene skjer med utgangspunkt i en trygghetsscore som varierer mellom null og hundre:

- 0-30 indekspoeng: 'ille ute'
- 31-50 indekspoeng: 'sliterne'
- 51-80 indekspoeng: 'Utsatt'
- 81-100 indekspoeng: 'trygge'

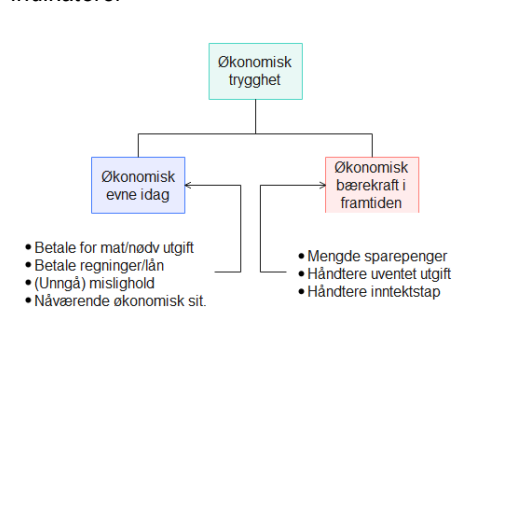
Metoden er basert på en rekke statistiske teknikker og tester og er redegjort for i Kempson, Finney og Poppe (2017).

Lavere økonomisk trygghet i 2022 enn i 2021

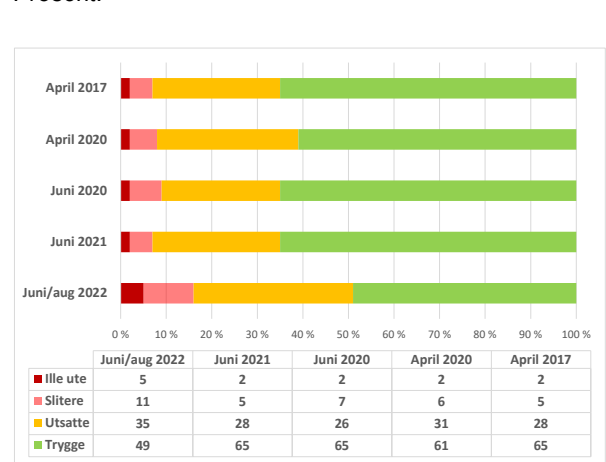
Figur 2-2 viser fordelingen av trygghetsfordelingen på fem tidspunkter: april 2017, april 2020, juni 2020, juni 2021 og juni/august 2022. Sammenlignet med 2017, ser vi at koronaen førte til noe høyere andeler i de nederste trygghetssegmentene i april og juni 2020. Denne utviklingen ble imidlertid reversert i løpet av det neste året — antakelig langt på vei på grunn av tidlige, statlige tiltak — og i juni 2021 var trygghetsfordelingen tilbake på samme nivå som før koronaen.

Men akkurat som vi kom ut av koronakrisen gikk vi inn i en ny krise — dyrtiden — med høye drivstoffpriser og strømpriser, og etter hvert også endringer i personbeskatningen, høyere boliglansrenter og økte matvarepriser. Dyrtiden har ført til en rask og markant forverring av husholdenes økonomiske trygghet, i et omfang vi ikke har sett tidligere. I 2022 befinner fem prosent av husholdene — eller nesten 130.000 enheter — seg i det laveste trygghetssegmentet ('ille ute'). Dette er mer enn en dobling på ett år. Videre ser vi at hele 11 prosent (280.000 hushold) nå er klassifisert som 'slitere'. Også dette er mer enn en dobling siden 2021. Til sammen kan dermed 16 prosent — like i underkant av 410.000 hushold — karakteriseres som

Figur 2-1: Økonomisk trygghet. Dimensjoner og indikatorer

Figur 2-2: Økonomisk trygghet 2017-2022. Hushold. Prosent. ¹

¹ N: 1919 (2017), 1193 (april 2020), 1190 (juni 2020), 1938 (2021), 4200 (2022). Forskjell 202/2022: p<.001

økonomisk utrygge og fanget i ofte svært kompliserte og vanskelige livssituasjoner. Til sammenligning gjaldt dette 176.000 hushold i 2021. Samtidig har andelen 'trygge' falt fra 65 til under 50 prosent for første gang siden vi begynte å måle økonomisk trygghet. Det er også verd å legge merke til at andelen 'utsatte' har økt fra 28 til 35 prosent. På ett år har vi med andre ord sett en markant bevegelse nedover i trygghetshierarkiet. Dyrtiden er utvilsomt en kraftigere krise, med et bredere nedslagsfelt og langt hurtigere virkninger, enn koronaen.

Bevegelsene nedover i trygghetshierarkiet fra 2021 til 2022 har sammenheng med negative utviklingstrender i de fleste indikatorene som inngår i skåren. Når det gjelder 'økonomisk evne' ser vi i **tabell 2.1** at det har vært en betydelig økning i andelen hushold som har konstante eller tidvise utfordringer med å betale regninger og overholde låneforpliktelser — fra til sammen 18 prosent i 2021 til 26 prosent i 2022. Tilsvarende ser vi at andelen som sliter med å betale for mat og andre nødvendige utgifter har økt fra fire til ti prosent. Dette har foreløpig ikke gitt seg utslag i økt mislighold i 2022. Andelen hushold som rapporterer om mislighold ligger stabilt rundt 11–12 prosent begge årene. Noe av forklaringen kan være at det alltid er et etterslep mellom forverring av økonomien og faktisk mislighold: betalingsproblemer utvikler seg gradvis over tid, og man prøver så langt det lar seg gjøre å treffe tiltak og holde hodet over vannet. Til slutt ser vi at

Tabell 2.1 Endringer i trygghets-indikatorene. Hushold. 2021 - 2022. Prosent. N: 1938 (2021) og 4200 (2022).

		Juni 2021	Juni/Aug 2022		
Økonomisk evne idag	Evne til å betale regninger og overholde låneforpliktelser	Et konstant problem	2	4	↑↑↑
		Vanskelig fra tid til annen	16	22	↑↑↑
		Betales uten problemer	82	74	↓↓↓
	Evne til å betale for mat og andre nødvendige utgifter	Svært dårlig/ganske dårlig	4	10	↑↑↑
		Bra/Ganske bra	87	75	↓↓↓
	Mislighold av minst én regning/ett lån	Ja	11	12	
Nåværende økonomisk situasjon	Svært dårlig/dårlig	6	13	↑↑↑	
	Svært bra/bra	69	56	↓↓↓	
Økonomisk bærekraft i framtiden	Sparepenger I termer av antall månedsinntekter	Ingen	8	13	↑↑↑
		0-1 måned	10	11	
		Mellom 1-3 måneder	20	19	
		Mellom 4-6 måneder	16	17	
		Mellom 7-12 måneder	16	13	↓↓↓
		Mer enn 12 måneder	30	27	↓↓↓
	Hvor mye av en uventet utgift tilsvarende én måneds inntekt kan du dekke uten å måtte låne?	Ingenting	7	11	↑↑↑
		Noe	22	37	↑↑↑
		Alt	71	62	↓↓↓
	I hvor mange måneder kan dekke et inntektsfall på en tredjedel eller mer uten å måtte låne?	Mindre enn én måned	7	12	↑↑↑
		Mellom 1-3 måneder	21	26	↑↑↑
		Mellom 4-6 måneder	11	11	
Mellom 7-12 måneder		11	11		
Mer enn 12 måneder		50	39	↓↓↓	

¹ Røde piler: p<.001

dyrtiden har ført til en dobling i andelen som har en negativt vurdering av egen økonomi: 13 prosent beskriver situasjonen som dårlig eller svært dårlig i 2022, mot bare seks prosent året før.

Også når det gjelder 'økonomisk bærekraft' er husholdene svekket. Vi ser det er markante endringer i husholdenes evne til å håndtere økonomiske sjokk. På ett år får vi en fordobling av andelen som ikke kan dekke en uventet utgift tilsvarende én månedsinntekt uten å låne. Vi ser også en tilsvarende økning i andelen hushold som bare vil kunne dekke husholdets utgifter i inntil fire uker uten å låne hvis de mister en tredjedel av inntektene (som er tilfellet hvis man for eksempel blir arbeidsledig). I tillegg registrerer vi en endringer i sparepenger-indikatoren. Flere hushold står nå uten sparepenger og færre har mer enn seks månedsinntekter i oppsparte midler. Som vi skal komme tilbake til flere steder i rapporten er det en del hushold som allerede enten har brukt opp, eller er i gang med å bruke, sparepenger for å holde hodet over vannet.

Det er tøft for hushold på lavere nivåer av økonomisk trygghet å få endene til å møtes, og den økonomiske bærekraften for framtiden er lav

Tabell 2.2 viser hva det betyr å befinne seg på hvert av de fire trygghetsnivåene i 2022. Både hushold som er 'ille ute' og de som er klassifisert som 'slitere' kjennetegnes av at nesten alle har problemer med å betale regninger og overholde låneforpliktelser. Det gjelder imidlertid også for en tredjedel av 'utsatte' hushold. Videre ser vi at evnen til å betale for mat og andre nødvendige utgifter er svært dårlig eller ganske dårlig for 89 prosent av de som er 'ille ute' og en tredjedel av 'sliterne'. Og ikke overraskende er omfanget av faktisk mislighold svært skjevt fordelt. Mens to tredjedeler av de som er 'ille ute' og én tredjedel av 'sliterne' har mislighold som en del av hverdagen, ligger de 'utsatte' rundt populasjonsgjennomsnittet på 12 prosent og de 'trygge' på to prosent. På denne bakgrunnen er det heller ikke overraskende at ni av ti i gruppen 'ille ute' vurderer den økonomiske situasjonen som svært dårlig eller dårlig. Det samme gjelder for 45 prosent av 'sliterne'.

Tabell 2.2 Fordeling på trygghets-indikatorene. Fire trygghetsnivåer. Hushold. 2022. Prosent. N: 4200 ¹

			Ille ute	Slitere	Utsatte	Trygge
Økonomisk evne idag	Evne til å betale regninger/overholde låneforpliktelser	Et konstant problem Vanskelig fra tid til annen	69 31	11 80	- 32	- 1
	Evne til å betale for mat og andre nødvendige utgifter	Svært dårlig/ganske dårlig	89	35	5	-
	Mislighold av minst én regning/ett lån	Ja	62	34	12	2
	Nåværende økonomisk situasjon	Svært dårlig/ganske dårlig	90	45	9	1
Økonomisk bærekraft i framtiden	Sparepenger I termer av antall månedsinntekter	Ingen	84	48	9	0
	Hvor mye av en uventet utgift tilsvarende én måneds inntekt kan du dekke uten å måtte låne?	Ingenting	89	38	7	1
	I hvor mange måneder kan dekke et inntektsfall på en tredjedel eller mer uten å måtte låne?	Mindre enn én måned	80	50	8	-

¹ Alle forskjeller mellom gruppene: p<.001

Videre ser vi at den økonomiske bærekraften er svak i de to nederste trygghetssegmentene. Mellom 80 og 89 prosent i gruppen 'ille ute' har ingen sparepenger, kan ikke dekke en uventet ugift tilsvarende én månedsinntekt uten å låne, og kan bare klare seg i maksimalt fire uker uten å låne hvis de rammes av et inntektsbortfall på en tredjedel av månedsinntekten. Den tilsvarende variasjonen i gruppen av 'sliterne' ligger mellom 38 og 50 prosent.

Tabell 2-2 viser med all mulig tydelighet at de to laveste trygghetssegmentene, som altså utgjør 16 prosent av norske hushold, befinner seg i en svært vanskelig økonomisk situasjon. Mest kritisk er det for gruppen 'ille ute'. Men også 'sliterne' er i en bratt økonomisk oppoverbakke. Men la oss heller ikke glemme de 'utsatte'. De befinner seg riktignok i en betydelig bedre økonomisk situasjon. Men på to indikatorer blinker varsellampene også for dem: en tredjedel melder at regningsbetaling og overholdelse av låneforpliktelser er vanskelig fra tid til annen, og én av fem har ingen sparepenger å møte dyrtiden med.

Lån og kreditt er en strategi for å få endene til å møtes for de som har lav økonomisk trygghet

Også andre indikatorer, som ikke inngår i trygghets-skåren, peker i retning av at mange har store økonomiske utfordringer i dyrtiden.

Figur 2-3 viser for eksempel at en tredjedel av de som er 'ille ute' og én av ti av 'sliterne' har fått en mye dårligere økonomi i løpet av 2022. Videre mer enn halvparten av de som er 'ille ute' ikke penger igjen på slutten av måneden. Det samme gjelder for 15 prosent av 'sliterne', mens dette opptrer bare svært sjelden blant 'utsatte' og 'trygge' hushold. Når det gjelder oppsparte midler ser vi at åtte av ti hushold som er 'ille ute' mangler sparepenger, og at det samme er tilfelle for halvparten av 'sliterne'.

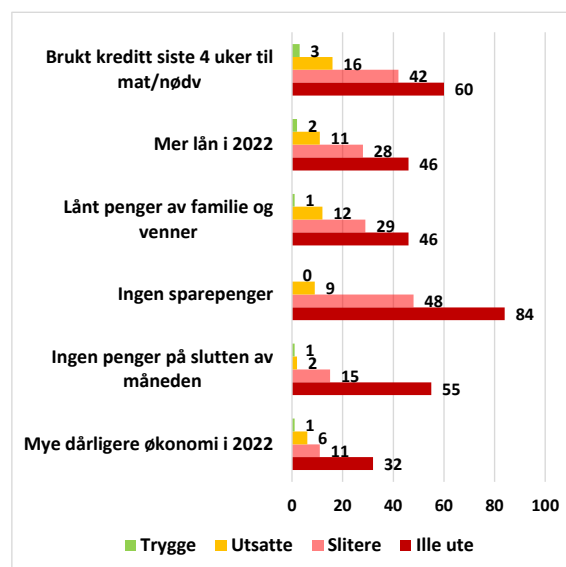
Opptak av (mer) lån og bruk av kreditt kan være en løsning for hushold som opplever tiltagende økonomisk knapphet. Denne strategien er da også ganske utbredt blant hushold i særlig de to laveste

trygghetssegmentene. Nesten halvparten av

de som er 'ille ute' har fått mer lån i 2022, og en tilsvarende andel har lånt penger av familie og venner. Videre har 60 prosent av dem brukt kreditt til å betale for mat og andre nødvendige utgifter siste fire uker. Vi ser at lån og bruk av kreditt også er utbredt blant 'sliterne': mellom 42 og 28 prosent på de tre indikatorene. Dette er ikke bærekraftig på sikt.

Når det gjelder 'utsatte' og 'trygge' hushold spiller lånte penger en avgjort mindre rolle. Likevel ser vi at 16 prosent av de 'utsatte' har brukt kreditt til å betale for mat og andre nødvendige utgifter, og at 12 prosent av dem har lånt penger av familie og venner.

Figur 2-3 Andre problemindikatorer. Fire trygghetsnivåer. Hushold. 2022. Prosent. N=4200¹

¹ Alle forskjeller mellom gruppene: $p < .001$. Populasjon av hushold: 'ille ute': 130.000, 'sliterne': 280.000, 'utsatte' 890.000, 'trygge': 1.250.000

Noen grupper er ekstra sårbare

Det som kjennetegner hushold som skårer lavt på trygghetsindeksen er først og fremst lavinntekt. Men selv etter å ha tatt hensyn til inntektsnivået, spiller også inntektskilden inn. Husholdninger med inntekter fra uføretrygd (100 prosent), AAP/KVP¹ eller ledighetstrygd har alle lavere nivåer av økonomisk trygghet enn husholdninger med tilsvarende inntektsnivå som ikke mottok slike stønader. Det samme gjelder mottakere av bostøtte. Dette kan ha sammenheng med at disse gruppene har hatt en inntektsnedgang eller hatt lave og ustabile inntekter en stund. Å motta alderspensjon var derimot forbundet med høyere nivåer av økonomisk trygghet, i likhet med inntekter fra andre kilder (f.eks. sparing og investeringer).

Sammenlignet med enslige, par uten barn og de som bor i alternative enheter (kollektiv, generasjonsboliger), viser analysene at barnefamiliene (par med barn og enslige forsørgere) har en høyere sannsynlighet for å skåre lavt på indeksen. Videre har boligeiere med boliglån og leietakere en høyere sannsynlighet enn boligeiere uten boliglån for å ligge lavt på indeksen. Dessuten skårer folk med usikre arbeidskontrakter og de som ble rammet av økonomisk av nedstengingen under koronaen lavere enn andre på trygghetsindeksen.

Til slutt kan vi merke oss at hushold i Trøndelag og fylkene lengre nord i noen av analysene hadde en tendens til å ligge høyere på trygghetsindeksen enn de sørpå. Sammenhengen var imidlertid svak, og den forvant da vi trakk inn i analysen hvorvidt husholdet har ekstra utgifter til mat, strøm eller drivstoff pga. sykdom eller uførhet.

Alle disse karakteristikkene av hushold som skårer lavt på trygghetsindeksen er kontrollert for hverandre. Se tabell 2.1 og 2.2 i appendiksen for detaljer. Analysene viser også at dette er grupper som typisk har en høyere sannsynlighet for å tilhøre '*sliterne*' eller hushold som er '*ille ute*' (tabell 2.3 og 2.3 i appendiksen).

¹ Inntekt fra arbeidsavklaringspenger eller kvalifiseringsprogrammet

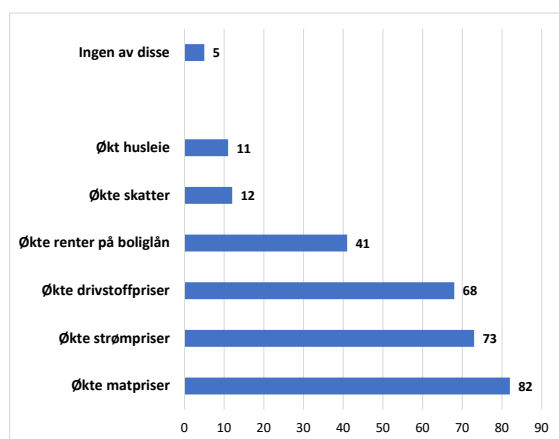
3 Dyrtid betyr økte levekostnader for alle

Siden januar 2022 har et stort flertall av norske hushold fått økte levekostnader som følge av utgiftsøkning på områder av til dels stor betydning for den økonomiske situasjonen. Som **figur 3-1** viser, dreier dette seg om varer og tjenester så vel som boutgifter og skatter. Vi ser at et relativt stort flertall av husholdene melder om økte levekostnader som følge av prisoppgang på mat (82 prosent), strøm (73 prosent) og drivstoff (68 prosent). Videre har 41 prosent av husholdene fått økte kostnader som følge av renteoppgang på boliglån, mens rundt 12 prosent har fått høyere husleie. I tillegg har skattene økt for ett av ti hushold (12 prosent). På spørsmål om hvilken enkeltpost som har hatt størst innvirkning på økonomien, er det strømutgiftene.

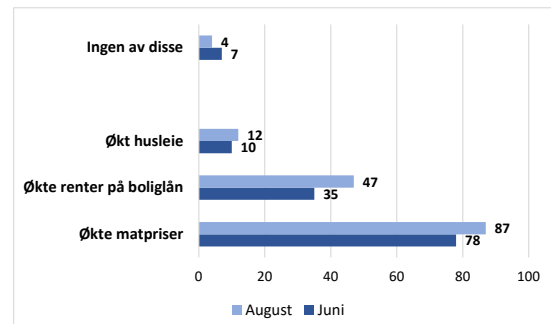
Hvis vi ser på utviklingen fra juni til august, er det ingen endringer når det gjelder strøm, drivstoff og skatt. Men i **figur 3-2** ser vi at andelen hushold som rapporterer om økte levekostnader som følge av økte matpriser har økt fra 78 prosent i juni til 87 prosent i august. Dette har blant annet sammenheng med jordbruksoppgjøret, kjedenes prisjusteringer og økte priser som følge av dyrere transport (drivstoff) og strømkrevende matproduksjon. Vi ser også en tilsvarende utvikling når det gjelder økte renter på boliglån. Mens en tredjedel pekte på økte levekostnader pga. renter i juni, er andelen i august steget til nesten 50 prosent. Dessuten har andelen som merker effekten av økte husleier også økt i løpet av sommeren.

Dyrtiden rammer raskt og slår bredt inn i husholdene. I figur 3-2 ser vi da også at andelen som *ikke* er rammet av minst ett av disse områdene er svært liten, og at denne andelen reduseres over tid. Det betyr at «alle» rammes når prisene på såpass mange og sentrale områder stiger samtidig.

Figur 3-1: Siden begynnelsen av januar, har [husholdets] / [dine] levekostnader økt som følge av ...? Hushold. 2022. Prosent. Vektet gjennomsnitt av to målinger. N: 4200

Figur 3-2: Siden begynnelsen av januar, har [husholdets] / [dine] levekostnader økt som følge av ...? Hushold. 2022. Prosent. Vektet. N: 2170 (juni) og 2030 (august) ¹

¹ p<.001: mat, renter, ingen av disse. p<.05: husleie

Forbrukerne endrer atferd for å håndtere økte priser

Betydelig prisstigning på essensielle områder som strøm, drivstoff, mat, renter, skatt og husleie slår bredt inn i befolkningen. **Figur 3-3** viser da også at i overkant av to tredjedeler av husholdene har tatt grep for å håndtere de økte levekostnadene. For å få endene til å møtes har nesten halvparten redusert forbruket av strøm, mens fire av ti har brukt mindre på det man anser å være unødvendig forbruk. Imidlertid ser vi også at en fjerdedel av husholdene har redusert det nødvendige forbruket, herunder mat. Én av fem har dessuten kuttet ned på den sosiale omgangen med andre.

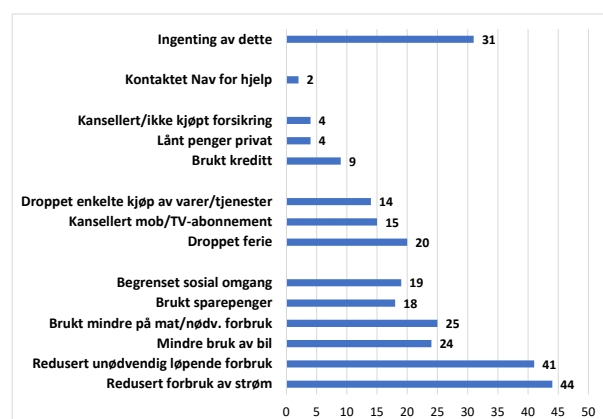
Videre viser figuren at rundt en fjerdedel av husholdene har brukt bilen mindre enn de ellers ville ha gjort. Vi ser også at 18 prosent har supplert med sparepenger for å få endene til å møtes. Videre har mange droppet ferier, abonnementer på TV og mobil og enkeltkjøp av varer og tjenester. Dessuten har én av ti spedd på med usikret kreditt, mens fire prosent har lånt fra familie og venner. En tilsvarende andel har kansellert eller bestemt seg for ikke å kjøpe en forsikring.

Utbredelsen av de fleste mestringsstrategiene er omtrent den samme i juni og august. Men for fire av strategiene er det endringer. I august ser vi økende andeler som har redusert forbruket av strøm og som har redusert det mer unødvendige forbruket (**figur 3-4**). De to kanskje mest bekymringsfulle endringene knytter seg imidlertid til at flere bruker mindre på mat og annet nødvendig forbruk i august, og at en fjerdedel av husholdene i august-målingen sier de har droppet minst én ferie, mot 17 prosent i juni-målingen.

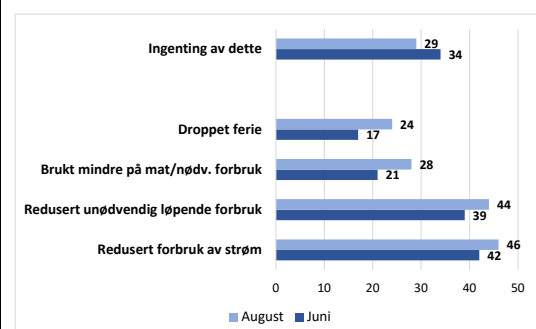
På bakgrunn av dette må vi kunne anta at en økende andel hushold har hatt en økonomisk sett strammere ferietid i år enn de ellers ville ha hatt. Dette støttes også av at flere har sett seg nødt til å ta grep for å få endene til å møtes i løpet av sommeren.

I de neste kapitlene ser vi nærmere på to av de viktigste forbruksområdene hvor prisstigningen har vært særlig merkbar for husholdene: strøm og mat.

Figur 3-3 Mestringsstrategier for å få endene til å møtes. Hushold. Prosent. 2022. Vektet gjennomsnitt av to målinger. N=4200.

Figur 3-4 Endringer i utbredelsen av strategier for å få endene til å møtes. Hushold. 2022. Prosent. Vektet. N: 2170 (juni) og 2030 (august) ¹

¹ p<.001: mat/nødv., ferie, ingenting av dette. p<.01: strøm, unødv. forbruk

4 Husholdene tilpasser seg høye strømpriser på mange måter

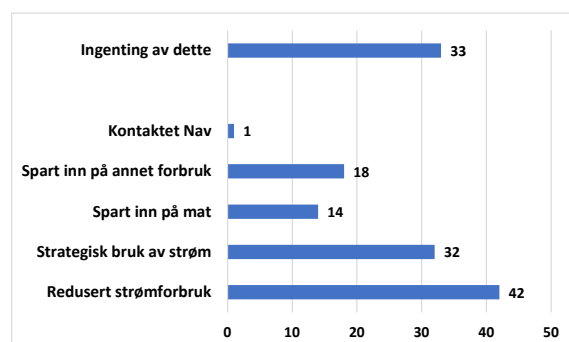
De høye strømprisene slår sterkt inn i husholdenes økonomi. Staten har riktignok tatt en del av regningen, og som vi ser i **figur 4-1** har rundt en tredjedel av husholdene ikke hatt behov for å sette inn tiltak for å ha råd til strømmen. Men det betyr jo også at to tredjedeler faktisk har måttet ta grep i forhold til strømprisene.

Som vi allerede har notert oss i figur 3-3, og som vi igjen ser i figur 4-1, har drøyt fire av ti har redusert strømforbruket for å ha råd til strømregningen. Underlagsmaterialet viser at dette typisk har skjedd ved å skru ned temperaturen i boligen, bare varme opp deler av den, samt å redusere dusjingen. Videre har en tredjedel av husholdene brukt strøm strategisk på tidspunkter av døgnet hvor prisene ligger på et lavere nivå. Dette handler mye om ladning av el-bilen og bruk av hvitevarer som vaskemaskin, tørkemaskin og oppvaskmaskin. Dessuten har mange spart inn på mat og annet forbruk. En liten andel — én prosent — har vært i kontakt med Nav om strømregningen.

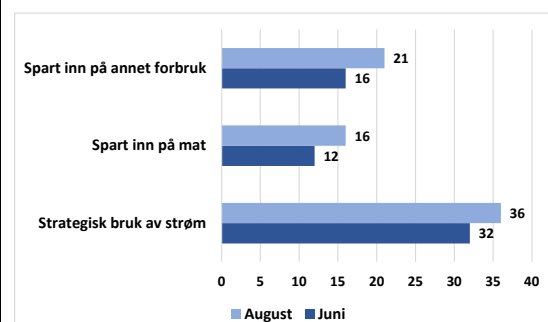
Det er relativt små forskjeller mellom juni og august når det gjelder bruk av strategier for å ha råd til strømregningen. **Figur 4-2** viser likevel statistisk signifikante økninger i omfanget av tre av dem. I løpet av sommeren har det blitt flere som bruker strøm strategisk og som har spart inn på andre utgifter enn mat for å kunne håndtere de høye strømregningene. Dessuten ser vi at mat står sentralt i husholdenes tilpasninger for å ha råd til å betale strømregningen, og at andelen som har kuttet ned på matforbruket har økt fra 12 prosent i juni til 16 prosent i august.

Analysene viser at sammenlignet med hushold som bor andre steder i Norge, hadde de som bor i Trøndelag og fylkene lenger nord betydelig mindre sannsynlighet for å ha behov for å spare penger for å ha råd til strømregningen. Dette er som forventet siden strømprisene har vært svært lave i de nordligste fylkene. Analysene viser også at spesielt sju grupper utmerker seg med stor sannsynlighet for å gjøre justeringer for å ha råd til strøm. For det første: husholdning med lav inntekt. For det andre: familier med barn. For det tredje: hushold der inntekten helt eller delvis kommer fra uføretrygd (100 prosent) eller AAP/KVP-stønader.² For det fjerde: enheter der en eller begge hovedpersoner har usikre arbeidskontrakter. For det femte: hushold som mistet inntekt på grunn av korona-pandemien. Og til slutt: boligeiere med boliglån og leietakere. Ser vi spesielt på august-målingen, kan vi identifisere en sjette gruppe: familier hvor man har

Figur 4-1 Har du/husstanden gjort noe av dette i 2022 for å ha råd til strøm? Vektet gjennomsnitt av to målinger. Hushold. 2022. Prosent. N=4200

Figur 4-2 Endringer i utbredelse av strategier for å ha råd til strøm. Hushold. 2022. Prosent. N=4200¹

¹ p<.001: mat, annet forbruk. p<.01: strategisk bruk

² Inntekt fra arbeidsavklaringspenger eller kvalifiseringsprogrammet.

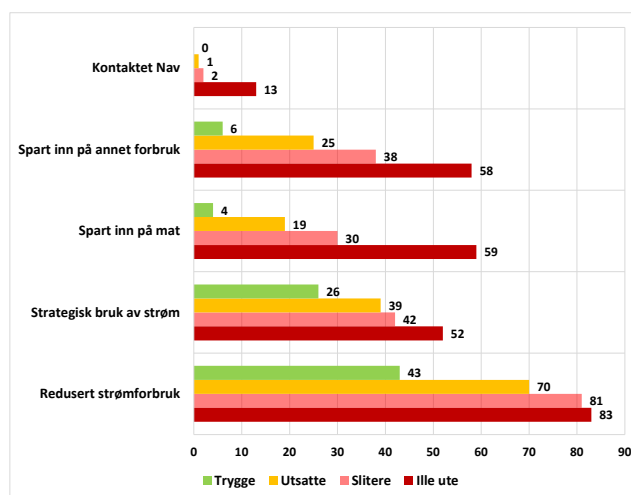
ekstrakostnader til mat, strøm eller drivstoff fordi noen i husholdningen har en funksjonshemming eller er rammet av alvorlig sykdom. Se tabell 4.1 i og 4.2 appendiksen.

Husholdenes håndtering av dyrtiden er ikke tilfeldig og varierer både i omfang og betydning avhengig av hvilken økonomisk situasjon man befinner seg i.

Figur 4-3 viser hvordan tiltakene varierer med de fire trygghetsnivåene.

Vi ser at alle strategiene er gjennomgående mest utbredt blant 'slitere' og hushold som er 'ille ute'. Et stort flertall av dem har for eksempel redusert strømforbruket, og rundt halvparten legger strømkrevende aktiviteter til strategiske tidspunkt av døgnet. Mange av disse husholdene må utvilsomt anstrenge seg mer enn andre for å ha råd til å betale for strømmen de bruker. Når det er sagt, er disse strategiene også utbredt på de to øverste nivåene. Figuren viser at andelene blant 'utsatte' og 'trygge' hushold som har gjort slike tilpasninger indikerer at til og med hushold med relativt romslig økonomi er nødt til å finne løsninger for å holde strømregningene nede. Likevel skjer ikke det ut fra den samme knapphetssituasjonen som motiverer innstrammings tiltak blant hushold som er 'ille ute' eller i kategorien 'slitere'.

Figur 4-3 Forskjeller i utbredelse av tiltak for å ha råd til strøm. Fire trygghetsnivåer. Hushold. Vektet gjennomsnitt av to målinger. 2022. Prosent. N=4200 ¹

¹ Alle forskjeller mellom gruppene i bruk av strategier: $p < .001$. Populasjon av hushold: 'ille ute': 130.000, 'slitere': 280.000, 'utsatte' 890.000, 'trygge': 1.250.000

De mest drastiske tilpasningene gjøres av hushold med lav økonomisk trygghet

Forskjellene mellom de to laveste trygghetsnivåene på den ene siden og de to øverste på den annen har en alvorligere karakter når det kommer til innsparinger på mat og annet forbruk for å ha råd til strøm. En del hushold må ta smertefulle valg mellom strøm, mat og forbruk som inngår i en normal hverdag. Vi ser at over halvparten av de som er 'ille ute' har måttet gjøre tilpasninger av denne typen, og at det samme gjelder for rundt en tredjedel av 'slitere'. At strømregningene kan være spesielt utfordrende illustreres også av at 13 prosent av de som er 'ille ute' har henvendt seg til Nav.

Ingen av disse strategiene er særlig utbredte blant hushold som er klassifisert som 'trygge'. Men la oss ikke overse at en fjerdedel av de 'utsatte' husholdene har spart inn på annet forbruk og at én av fem har kuttet ned på matforbruket for å ha råd til strøm. Dette tyder på at en del av dem kan være i en situasjon hvor de må balansere på en tynn line etter mange måneder med høye strømregninger.

5 Husholdene strammer inn for å ha råd til mat

Prisstigningen på mat slår godt inn i husholdenes økonomi, spesielt i kombinasjon med økte priser på strøm, drivstoff, boligrenter og husleier. Dette er samtidig et område hvor folk har en viss fleksibilitet. Man kan selv — i hvert fall et stykke på vei — bestemme hva man skal kjøpe og hvor mye man kan bruke til dette formålet. Som vi allerede har sett, blir matbudsjettet fort en salderingspost: man kan holde av midler til andre utgifter ved å spare inn på mat. For mange er dette uproblematisk. Men strategien har en grense. Alle må spise og over tid sørge for et riktig kosthold.

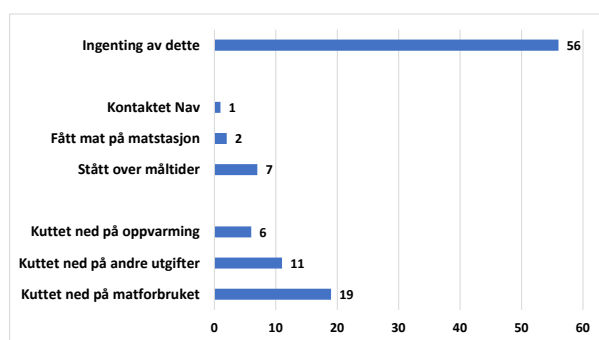
Figur 5-1 viser hvordan husholdene har forholdt seg til økende matpriser i 2022. Rundt 44 prosent har måttet gjøre tilpasninger for å få råd til mat. De vanligste tiltakene er å kutte ned på matforbruket (19 prosent) og andre utgifter (11 prosent). Seks prosent har redusert oppvarmingen av boligen. Hvis vi også tar hensyn til at 14 prosent har spart inn på mat for å ha råd til strøm (figur 4.1), står ett av seks hushold overfor valget mellom mat og strømforbruk.

Vel så bekymringsfullt er de tre neste strategiene i figur 5-1: stå over måltider (sju prosent), henvende seg til en matstasjon for å få mat (to prosent) og kontakte Nav for hjelp til mat (én prosent). Selv om det å stå over ett eller flere måltider ikke i seg selv er problematisk, kan det være langt mer kritisk hvis det skjer pga. økonomisk knapphet. Det kan riktignok være et skritt fra dette til at man oppsøker matstasjoner eller Nav. Likevel ser vi på disse tre strategiene som tegn på matfattigdom. Dette kommer vi mer tilbake til nedenfor.

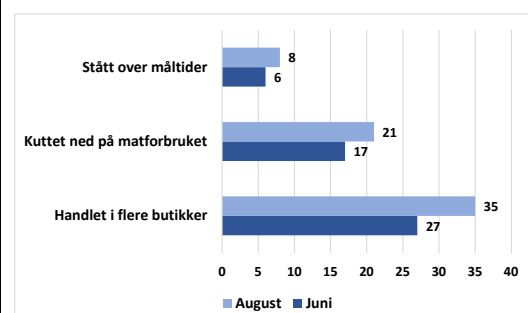
Når det gjelder utviklingen i omfanget av mat-strategiene over tid, er det en tendens til at flere må gjøre tilpasninger på matområdet (**figur 5-2**). I august gjør en større andel strategiske matinnkjøp i butikker som har lave priser eller tilbud på varene man trenger. Det er også en høyere andel som har kuttet ned på matforbruket, og noen flere har måttet gå til det skritt å stå over måltider. Disse endringene kan ha sammenheng med prisoppgangen på matvarer 1 juli. Men det kan også skyldes at flere sliter som følge av at man har blitt utsatt for et økonomisk press i månedervis.

Analysene viser at de som særlig har gjort tilpasninger for å ha råd til mat er hushold med lav inntekt, barnefamilier, uføre (100 prosent), boligeiere med boliglån, leietakere, de som ble rammet økonomisk av koronaen og de som har usikre arbeidskontrakter. Også hushold med særlige utgifter til mat, strøm og drivstoff pga. sykdom har en høy sannsynlighet for å måtte stramme inn for å ha råd til mat. Derimot har pensjonister, hushold i nord og de som har andre inntekter (fra f.eks. sparing og investeringer) ikke hatt behov for å tilpasse seg i samme grad. Se tabell 5.3 og 5.4 i appendiksen for detaljer.

Figur 5-1 Har du/husstanden gjort noe av dette i 2022 for å ha råd til mat? Vektet gjennomsnitt av to målinger. Hushold. 2022. Prosent. N=4200

Figur 5-2 Endringer i utbredelse av strategier for å ha råd til mat. Hushold. Vektet gjennomsnitt av to målinger. 2022. Prosent. N=4200¹

¹ $p < .001$ flere butikker, matforbruket. $P < .05$: måltider

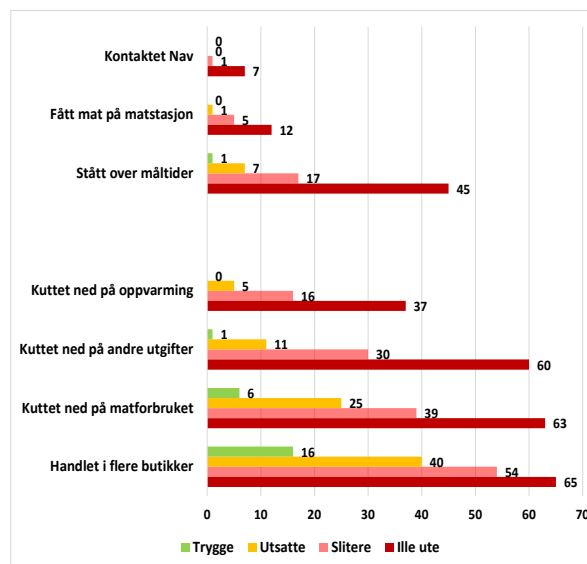
Også på matområdet gjøres de mest drastiske tilpasningene av hushold med lav økonomisk trygghet

Strategiene knyttet til håndtering av matprisene, varierer kraftig avhengig av hvor husholdene befinner seg på den økonomiske trygghetsskalaen. **Figur 5-3** viser at alle tilpasningsstrategiene er klart mest utbredte på de laveste trygghetsnivåene hvor den økonomiske knappheten er størst. Over 60 prosent av husholdene i kategorien *'ille ute'* handler mat i flere butikker og kutter i matforbruket og annet forbruk. Videre ser vi at en drøy tredjedel av dem også har kuttet ned på oppvarming av boligen i vinterhalvåret. De tilsvarende andelene i de øvrige kategoriene er betydelig lavere, særlig blant de *'trygge'* husholdene. Likevel skal det ikke underslås at en vesentlig andel av *'sliterne'* har måttet tilpasse seg på disse måtene, og at det samme gjelder *'utsatte'* hushold, om enn i mindre grad.

En langt tydeligere illustrasjon av hvordan økonomisk knapphet driver tilpasninger til de høye matprisene er at matfattigdom, og tendenser til dette, kan spores blant hushold på de to laveste trygghetsnivåene. Nesten halvparten i kategorien *'ille ute'* (45 prosent) har stått over ett eller flere måltider, 12 prosent av dem har oppsøkt matstasjoner, og nesten sju prosent har henvendt seg til Nav for å få hjelp til mat. De tilsvarende andelene blant *'sliterne'* er henholdsvis 17, fem og én prosent. Her står vi åpenbart overfor hushold som befinner seg i en svært utfordrende økonomisk situasjon.

Kontrasten til de to øverste trygghetsnivåene er tydelig; disse formene for tilpasning er nærmest ikke-eksisterende blant *'trygge'* og *'utsatte'* hushold. Likevel kan vi merke oss at sju prosent av de *'utsatte'* har stått over ett eller flere måltider for å ha råd til mat.

Figur 5-3 Forskjeller i utbredelse av tiltak for å ha råd til mat. Fire trygghetsnivåer. Hushold. Vektet gjennomsnitt av to målinger. 2022. Prosent. N=4200¹

¹ Alle forskjeller mellom gruppene i bruk av strategier: $p < .001$.
Populasjon av hushold: *'ille ute'*: 130.000, *'sliterne'*: 280.000, *'utsatte'* 890.000, *'trygge'*: 1.250.000

6 Mange bekymrer seg over de neste tre månedene

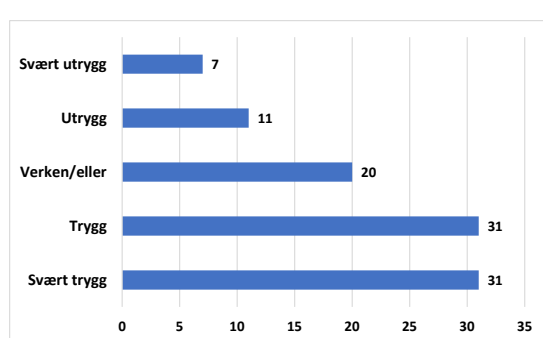
Med nesten ett år med raske endringer i de økonomiske rammebetingelsene, kraftig prisstigning og økonomisk usikkerhet, er det ikke annet å forvente enn at framtidsutsiktene kan framstå som bekymringsfulle for mange. Selv om prisene på drivstoff har falt fra et svært høyt nivå til et litt lavere, men fortsatt svært høyt, nivå er det ingen lysning i markedene for strøm og mat. Og boligrentene er på vei opp. Meldingen fra politiske myndigheter i mange europeiske land, inkludert Norge, er at husholdene må ruste seg for en hard vinter.

Bekymringene for fremtiden kommer også til uttrykk i vårt datamateriale. Riktignok er flertallet fortsatt enten trygge eller helt trygge på husholdets økonomiske situasjon de neste tre månedene (**figur 6-1**). Dette reflekterer at norske hushold tross alt er noe mer skjermet enn befolkningen i mange andre land i Europa, bl.a. gjennom strømstøtten. Likevel ser vi i at nesten ett av fem hushold (18 prosent) er utrygge eller svært utrygge. **Figur 6-2** viser at denne utryggheten slår ut i bekymring for evnen til å kunne betale skatter og avgifter, strømpriser, matpriser, boutgifter og kostnader i forbindelse med bilbruk. I alt er nesten fire av ti bekymret for utviklingen på ett eller flere av disse områdene de neste tre månedene.

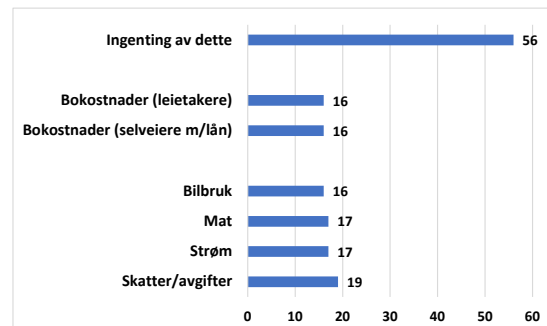
Når det gjelder bekymringer for bokostnadene, er dette reelt for mange. Boligeierne vil rammes ytterligere av de varslede økningene i boliglånsrentene, mens leietakerne vil kunne få høyere husleier som følge av renteoppgangen og bekymring prisstigningen generelt. Figur 6-2 viser at rundt 16 prosent av både eiere med boliglån og leietakere bekymrer seg over utviklingen i bokostnadene. Det er en tendens til at dette er mest utbredt i Oslo-området hvor boligkostnadene typisk ligger høyere enn de fleste andre steder i landet, men forskjellen er ikke statistisk signifikant. Datagrunnlaget gir dessverre ikke anledning til å gjøre en mer finmasket analyse.

Analysene viser dessuten at i løpet de to månedene som gikk fra juni til august var det en liten, men statistisk signifikant nedgang i andelen hushold som er trygge på hvordan husholdets økonomi vil utvikle seg de neste tre månedene. Dette skyldes nok ikke bare prisøkningene i løpet av denne perioden, men også at de som svarer på surveyen i august ser framover helt til november. Da vil de ha behov for mer strøm til oppvarming. Dessuten vil den varslede renteoppgangen på boliglån slå hardt inn i låntakerhusholdenes økonomi. Vi kan forvente at bekymringsnivåene vil øke ytterligere utover høsten og vinteren. Se tabell 6.1 i appendiksen.

Figur 6-1 Hvor trygg eller utrygg er du på (husholdets/din) økonomiske situasjon de neste 3 månedene? Vektet gjennomsnitt av to målinger. Hushold. 2022. Prosent. N=4200

Figur 6-2 Andeler som er bekymret for evnen til å kunne betale for ... de neste 3 månedene. Vektet gjennomsnitt av to målinger. Hushold. 2022. Prosent. N=4200

Framtidsutsiktene er spesielt dårlige for hushold med lav økonomisk trygghet

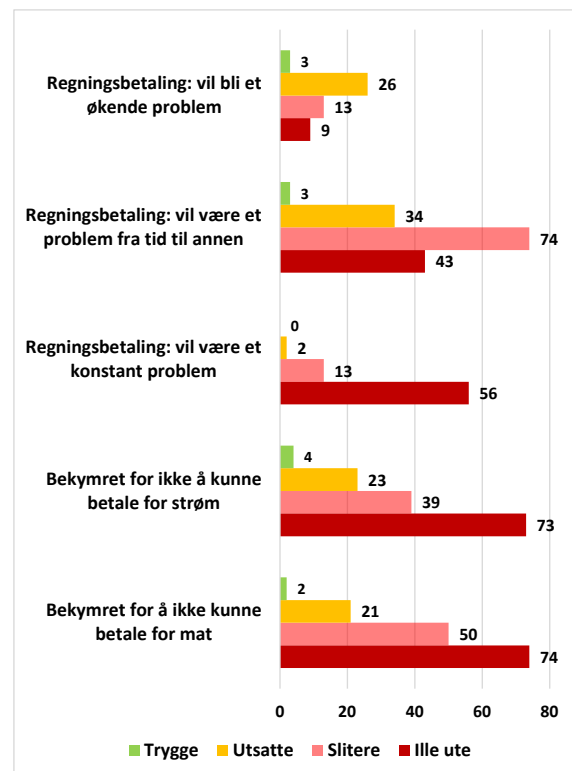
Bekymringen for ikke å kunne håndtere utgiftsposter de neste tre månedene varierer betydelig mellom hushold på de fire trygghetsnivåene. Dette illustreres i **figur 6-3** hvor ser vi at tre fjerdedeler av de som er 'ille ute' er bekymret for ikke å kunne betale for mat og strøm utover høsten. Det samme gjelder 'sliterne', men her er omfanget av bekymrede hushold lavere — henholdsvis 50 prosent (mat) og 39 prosent (strøm). De tilsvarende andelene blant 'utsatte' hushold ligger rundt én fjerdedel, mens de faller under fem prosent blant de 'trygge'.

Videre viser figuren at nesten samtlige hushold i kategorien 'ille ute' forventer at det vil være enten et konstant eller tidvis problem å betale regninger de neste tre månedene. Vi ser at andelene som forventer å ha problemer med regningsbetalingen totalt sett er nesten like høy blant 'sliterne'. Men i denne gruppen er dette snarere et tidvis enn et konstant problem. Figuren viser også at rundt en tredjedel av de 'utsatte' husholdene vil kunne komme til å slite med regninger, men da ikke som et konstant problem. Vi kan dessuten merke oss at betalingsutfordringene forventes å øke i månedene som kommer, og da klart mest blant de 'utsatte' og minst blant de som allerede er 'ille ute' fra før. Slike framtidsscenarioer er nærmest ikke-eksisterende blant de 'trygge' husholdene; kun rundt tre prosent av dem ser dette som en mulighet.

Det er mye av de samme gruppene som har måttet tilpasse seg de høye prisene på strøm og mat, som også er bekymret for hvordan det skal gå de neste tre månedene: lavinntektshushold, barnefamilier, uføre og mottakere av stønader (AAP/KLP). Dessuten er bekymringene store blant de som mistet inntekter under koronaen, har ekstra løpende utgifter pga. sykdom eller uførhet, og hushold hvor en eller begge hovedpersonene arbeider under usikre kontrakter. Derimot er pensjonister, de som har inntekter fra sparing og investering, samt hushold i Trøndelag og nordover, i mindre grad bekymret. Se tabell 6.2 og 6.3 i appendiksen for detaljer.

På denne bakgrunn er det neppe overraskende at over halvparten av husholdene forventer å måtte treffe tiltak for å få endene til å møtes de kommende tre månedene. Det dreier seg om alt fra å redusere løpende forbruk i hverdagen til mat, strøm bil og sosial omgang, og kutte i utgifter til 'annet forbruk' som ferie, forsikringer og abonnements tjenester, til å trekke på oppsparte midler og låne penger i markedet eller av familie og venner.

Figur 6-3 Bekymringer for husholdets økonomiske evne neste tre måneder. Fire trygghetsnivåer. Vektet gjennomsnitt av to målinger. 2022. Prosent. N=4200 ¹

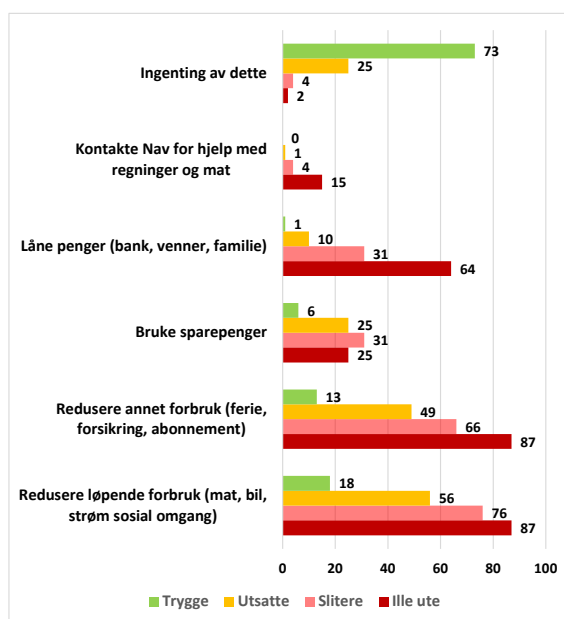

Alle forskjeller mellom gruppene: $p < .001$. Populasjon av hushold: 'ille ute': 130.000, 'sliterne': 280.000, 'utsatte' 890.000, 'trygge': 1.250.000

Behovet for slike tilpasninger varierer imidlertid betydelig mellom de ulike trykknetsnivåene. I **figur 6-4** ser vi for eksempel at 87 prosent av de som er 'ille ute' forventer å måtte (ytterligere) redusere både det løpende forbruket og annet forbruk. Disse mestringsstrategiene er utbredt i de andre trykknetssegmentene også, inkludert 'utsatte' og 'trygge' hushold, men ikke i et slikt omfang. De har tross alt ressurser i bakhånd, noe som reflekteres av de relativt beskjedne andelene som trenger å låne penger for å få endene til å møtes i månedene som kommer.

Det er to områder som er særlig urovekkende for de som allerede er 'ille ute' og som vi så i kapittel 2 stort sett mangler økonomiske buffere. For det første at to tredjedeler av dem forventer å måtte låne penger for å få endene til å møtes — noe som er en uholdbar strategi siden mange av dem allerede sliter med mye lån og regningsgjeld. Og for det andre at 15 prosent av dem regner med å måtte henvende seg til NAV for å få økonomisk hjelp til å betale regninger eller kjøpe mat — noe som ofte er skambelagt, nedverdiggende og sitter langt inne for folk flest.

Figur 6-4 Forventninger om å måtte treffe tiltak neste tre måneder for å få endene til å møtes. Fire trykknetsnivåer. Hushold. Vektet gjennomsnitt av to målinger. 2022. Prosent. N=4200¹

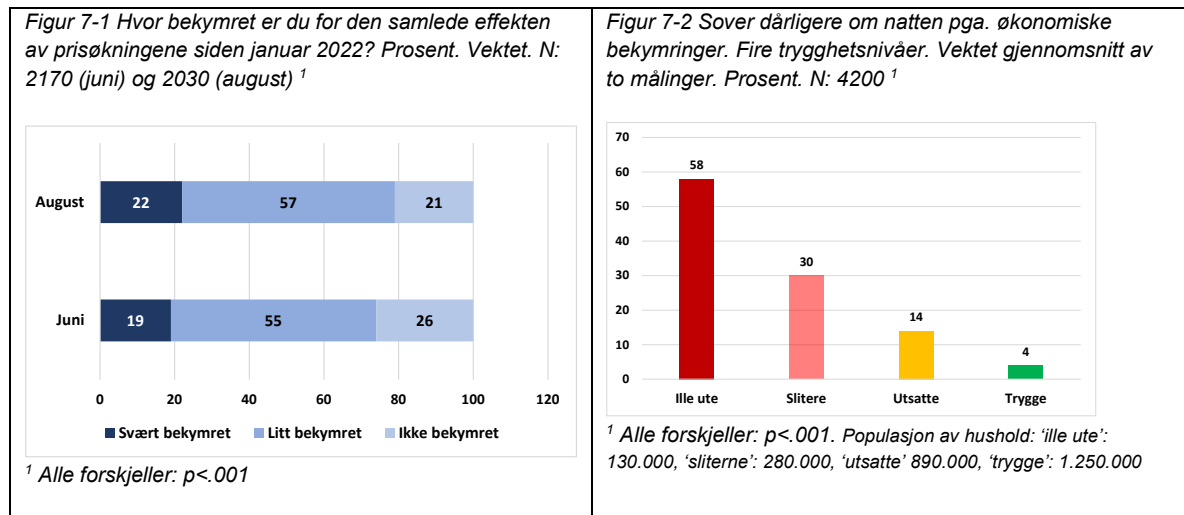

Alle forskjeller mellom gruppene: $p < .001$. Populasjon av hushold: 'ille ute': 130.000, 'slitere': 280.000, 'utsatte' 890.000, 'trygge': 1.250.000

7 Samlet vurdering av dyrtidens effekter

I surveyene i juni og august er respondentene også bedt om å gi en samlet vurdering av hvor bekymret de er over den totale effekten av prisstigningene. **Figur 7-1** viser for det første at rundt tre fjerdedeler av husholdene er svært bekymret eller litt bekymret over det som har skjedd. For det andre ser vi at bekymringsnivået har økt i løpet av sommeren. På to måneder har andelen ubekymrede falt fra 26 prosent til 21 prosent, mens andelen som er svært bekymret har økt nesten tilsvarende, fra 19 til 22 prosent.

I **figur 7-2** ser vi dessuten at mange sover dårlig om natten på grunn av økonomiske bekymringer. Dette gjelder særlig folk i kategorien 'ille ute', hvor over halvparten melder om dårlig søvn. Vi ser også at nesten en tredjedel av 'slitere' har dette problemet. Her skal vi heller ikke glemme de 'utsatte', hvor 14 prosent har søvnproblemer på grunn av økonomien. Denne indikatoren fanger opp den psykiske belastningen ved å befinne seg i en presset økonomisk situasjon, noe som kan gi betydelige helsemessige implikasjoner på sikt.

8 Konklusjon

Dyrtiden har ført til en rask og markant forverring av husholdenes økonomiske trygghet, i et omfang vi ikke har sett tidligere. I 2022 befinner i underkant av 410.000 hushold (16 prosent) seg i de to nederste trygghetssegmentene. Dette er en kraftig forverring sammenlignet med 2021 hvor rundt 176.000 hushold befant seg i samme situasjon. Samtidig har andelen 'trygge' falt fra 65 prosent til under 50 prosent, mens andelen 'utsatte' har økt fra 28 til 35 prosent. Dyrtiden er utvilsomt en kraftigere krise med raske og mer omfattende virkninger enn koronaen.

Til nå har hushold flest hatt et tilstrekkelig økonomisk handlingsrom til å håndtere de omfattende prisstigningene. Dette gjelder først og fremst de med gode inntekter og pensjoner, og særlig de med midler fra sparing og investering. Også hushold uten hjemmeboende barn og de som bor i Trøndelag og nordover ser ut til å ha klart seg gjennomgående bra — alt annet likt.

Likevel har de omfattende prisstigningene ført til at nesten alle hushold har måttet tilpasse seg gjennom redusert forbruk og nye atferdsmønstre når det gjelder strømforbruk, bilbruk, matinnkjøp og ferier. Mange har måttet bruke av oppsparte midler, låne penger og redusere sosial omgang med andre. Strømutgiftene er den enkeltposten som til nå har hatt størst negativ innvirkning på folks økonomi. Men økende boligrenter vil fort kunne ha en vel så stor effekt for de med boliglån.

Ikke overraskende har mange fått til dels betydelige økonomiske utfordringer i løpet av det siste året. Mest kritisk er det for gruppen 'ille ute'. Men også 'slitene' befinner seg i en bratt økonomisk oppoverbakke. Tre tendenser skiller seg ut som særlig viktige. For det første er det mange som må ta vanskelige valg mellom mat og strøm. Rundt én av seks husholdninger har enten spart inn på mat for å kunne betale strømregningen, eller kuttet ned på strømforbruket for å få råd til mat. For det andre er det reelle tegn på at matfattigdom dukker opp i kjølvannet av dyrtiden — også i Norge — med én av tolv husstander som enten står over måltider, oppsøker matstasjoner eller kontakter NAV for å få hjelp til å betale for mat. For det tredje, bruker mange av husholdene på lavere nivåer av økonomisk trygghet sparepenger for å dekke kostnadene til nødvendig forbruk. Samtidig ser vi en kraftig økning i bruken av lån for å få endene til å møtes. Dette er ikke bærekraftig på sikt.

Dessuten viser også hushold i det nest høyeste trygghetssegmentet (de 'utsatte') begynnende tendenser til økonomisk slitasje. Hvis levekostnadene etablerer seg på et høyt nivå eller fortsetter å stige, vil en andel av dem fort kunne komme i økonomiske vansker og bli trukket nedover i trygghetshierarkiet. På denne bakgrunn er det verd å merke seg at rundt 80 prosent av husholdene er bekymret over den samlede effekten av prisøkningene, og at nesten halvparten er bekymret for ikke å kunne betale for seg de neste tre månedene.

Både tempoet og omfanget av prisøkningene, og de økonomiske problemene mange hushold har endt opp i, er urovekkende for en velferdsstat som den norske. Dyrtiden er en annerledes og mer dyptgripende krise enn den foregående koronakrisen. Det er åpenbart vanskeligere å finne gode tiltak og samtidig holde inflasjonen nede. Likevel må velferdsstaten handle for å hjelpe de mest sårbare og forebygge at fattigdom og fattigdomslignende tilstander får bre om seg og satt seg fast i samfunnet. En spesielt foruroligende tendens er mange må gjøre et vanskelig valg mellom strøm og mat, og at matfattigdom allerede nå kan spores i lommer av befolkningen.

Analysene i denne rapporten viser at velferdsstaten særlig bør fokusere på grupper som ligger lavt på trygghetsindeksen. Dette dreier seg langt på vei om hushold med lave inntekter, og da spesielt om:

- Barnefamilier
- Uføre (100 prosent)
- De som har høyere løpende utgifter til mat, strøm og drivstoff pga. sykdom eller funksjonshemming i husholdet — inkludert 100 prosent uføre
- Hushold hvor inntektene er helt eller delvis basert på AAP og KVP
- Hushold hvor inntektene er varierende, ofte basert på usikre arbeidskontrakter
- Hushold som ennå ikke har kommet seg økonomisk etter nedstengingen under koronaen

Til slutt er det grunn til å peke på at hvis boligrenter og husleier fortsetter å øke, vil både selveiere med boliglån og leietakere kunne få behov for hjelp, spesielt hvis de har lave inntekter.

Referanser

- Kempson, E., A. Finney, and C. Poppe. 2017. *Financial Well-Being. A Conceptual Model and Preliminary Analysis. SIFO Project Note. 3–2017*. Oslo: Consumption Research Norway (SIFO). <https://hdl.handle.net/20.500.12199/5968>
- Kempson, Elaine, and Christian Poppe. 2021. *Trygg Eller Utsatt? Husholdenes Økonomiske Situasjon Etter 16 Måneder Med Koronakrise*. Oslo: OsloMet/ SIFO. <https://hdl.handle.net/11250/2779003>
- Poppe, Christian, and E. Kempson. 2020. *Hvordan Går Det Med Folks Økonomi i Koronatider?* Oslo: SIFO/ OsloMet. <https://hdl.handle.net/20.500.12199/3003>
- Poppe, Christian, and E Kempson. 2020. *Hvordan Går Det Med Folks Økonomi i Koronatider? Rapport Nr. 2*. Oslo: OsloMet/ SIFO. <https://hdl.handle.net/10642/9006>
- Poppe, Christian, and Elaine Kempson. 2022. *Dyrtid under Oppseiling. Hvordan Takler Husholdene de Økende Levekostnadene?* Oslo: OsloMet/ SIFO. <https://hdl.handle.net/11250/3011642>

Appendiks

Tabell 2.1 Sannsynlighet for skåre høyt på trygghetsindeksen. Juni & aug 2022. OLS regresjon

Source	SS	df	MS	Number of obs	=	4,200
Model	519622.047	15	34641.4698	F(15, 4184)	=	99.30
Residual	1459543.19	4,184	348.839194	Prob > F	=	0.0000
				R-squared	=	0.2625
				Adj R-squared	=	0.2599
Total	1979165.23	4,199	471.342042	Root MSE	=	18.677

curr2_fwbs	Coef.	Std. Err.	t	P> t	[95% Conf. Interval]	
income_all	5.248292	.3090384	16.98	0.000	4.642413	5.854172
kilde3_2_disabled	-12.50849	.8506556	-14.70	0.000	-14.17623	-10.84075
kilde3_3_graded	1.025851	1.502515	0.68	0.495	-1.919876	3.971577
kilde3_4_pension	3.313187	.7460093	4.44	0.000	1.850612	4.775761
kilde3_5_arblos	-8.378042	2.350837	-3.56	0.000	-12.98693	-3.769152
kilde3_6_training	-11.89041	1.358152	-8.75	0.000	-14.55311	-9.227709
kilde3_7_bo	-9.378884	2.342944	-4.00	0.000	-13.9723	-4.785469
kilde3_9_annen	4.158242	.8644118	4.81	0.000	2.463536	5.852948
corona_time	-.1472334	.0198912	-7.40	0.000	-.1862306	-.1082362
gig_dum_june	-3.614086	.9452094	-3.82	0.000	-5.467199	-1.760974
couple_child_dum	-5.46166	.7757327	-7.04	0.000	-6.982508	-3.940812
lone_dum	-10.17988	1.468042	-6.93	0.000	-13.05802	-7.301736
owner_mortgage	-7.413301	.7134928	-10.39	0.000	-8.812126	-6.014476
leietaker	-11.04664	.9497476	-11.63	0.000	-12.90865	-9.184633
r_midnorth	1.726891	.7499508	2.30	0.021	.2565888	3.197193
_cons	64.10759	1.370065	46.79	0.000	61.42154	66.79365

Tabell 2.2 Sannsynlighet for skåre høyt på trygghetsindeksen. Aug 2022. OLS regresjon

Source	SS	df	MS	Number of obs	=	2,050
Model	288381.119	16	18023.82	F(16, 2033)	=	53.12
Residual	690076.991	2,033	339.437772	Prob > F	=	0.0000
				R-squared	=	0.2947
				Adj R-squared	=	0.2894
Total	978458.11	2,049	477.52958	Root MSE	=	18.42

curr2_fwbs	Coef.	Std. Err.	t	P> t	[95% Conf. Interval]	
income_all	5.071785	.4391412	11.55	0.000	4.210572	5.932999
kilde3_2_disabled	-11.36474	1.258749	-9.03	0.000	-13.83331	-8.896163
kilde3_3_graded	5.316675	2.17447	2.45	0.015	1.052254	9.581096
kilde3_4_pension	2.826345	1.049681	2.69	0.007	.7677822	4.884908
kilde3_5_arblos	-10.19311	4.074447	-2.50	0.012	-18.18363	-2.20258
kilde3_6_training	-9.074899	1.95146	-4.65	0.000	-12.90197	-5.24783
kilde3_7_bo	-11.45758	3.397435	-3.37	0.001	-18.1204	-4.794765
kilde3_9_annen	4.156291	1.21465	3.42	0.001	1.774203	6.53838
corona_time	-.1608251	.0317247	-5.07	0.000	-.2230414	-.0986087
gig_dum_june	-4.328085	1.353873	-3.20	0.001	-6.983209	-1.672961
couple_child_dum	-4.541252	1.104258	-4.11	0.000	-6.706847	-2.375656
lone_dum	-11.85112	2.001879	-5.92	0.000	-15.77707	-7.925169
owner_mortgage	-7.476101	1.040442	-7.19	0.000	-9.516545	-5.435657
leietaker	-11.5735	1.391023	-8.32	0.000	-14.30148	-8.845521
r_midnorth	1.318913	1.062017	1.24	0.214	-.7638409	3.401667
disability_expenses	-11.08593	1.353536	-8.19	0.000	-13.74039	-8.43147
_cons	65.44795	1.942074	33.70	0.000	61.63929	69.25662

Tabell 2.3 Sannsynlighet for å tilhøre 'sliterne' eller de som er 'ille ute'. Aug/sept 2022

Logistic regression
 Number of obs = 4,200
 LR chi2(15) = 570.94
 Prob > chi2 = 0.0000
 Pseudo R2 = 0.1579
 Log likelihood = -1522.9854

curr2_ille_sliter	Coef.	Std. Err.	z	P> z	[95% Conf. Interval]	
income_all	-.5630455	.0490269	-11.48	0.000	-.6591365	-.4669545
kilde3_2_disabled	1.117451	.1136501	9.83	0.000	.8947005	1.340201
kilde3_3_graded	-.2220075	.2362372	-0.94	0.347	-.6850238	.2410089
kilde3_4_pension	-.3028595	.1358008	-2.23	0.026	-.5690243	-.0366948
kilde3_5_arblos	.4559351	.2957154	1.54	0.123	-.1236565	1.035527
kilde3_6_training	1.06722	.1696461	6.29	0.000	.7347202	1.399721
kilde3_7_bo	.8415499	.2772757	3.04	0.002	.2980997	1.385
kilde3_9_annen	-.53017	.1585806	-3.34	0.001	-.8409823	-.2193578
corona_time	.0120032	.0025167	4.77	0.000	.0070705	.0169359
gig_dum_june	.3426902	.1368532	2.50	0.012	.0744628	.6109176
couple_child_dum	.6244108	.1230546	5.07	0.000	.3832283	.8655934
lone_dum	.7822389	.1908759	4.10	0.000	.408129	1.156349
owner_mortgage	.5308313	.1272572	4.17	0.000	.2814117	.7802508
leietaker	.8845059	.1422231	6.22	0.000	.6057537	1.163258
r_midnorth	-.1936121	.1234303	-1.57	0.117	-.435531	.0483068
_cons	-.6803796	.2069986	-3.29	0.001	-1.086089	-.2746697

Tabell 2.4 Sannsynlighet for å tilhøre 'sliterne' eller de som er 'ille ute'. August 2022

Logistic regression
 Number of obs = 2,070
 LR chi2(16) = 320.50
 Prob > chi2 = 0.0000
 Pseudo R2 = 0.1775
 Log likelihood = -742.73291

curr2_ille_sliter	Coef.	Std. Err.	z	P> z	[95% Conf. Interval]	
income_all	-.5263814	.0697376	-7.55	0.000	-.6630647	-.3896982
kilde3_2_disabled	.9934707	.1707433	5.82	0.000	.65882	1.328121
kilde3_3_graded	-.3334276	.3338014	-1.00	0.318	-.9876663	.3208112
kilde3_4_pension	-.2696164	.1912815	-1.41	0.159	-.6445213	.1052885
kilde3_5_arblos	.789519	.4999314	1.58	0.114	-.1903285	1.769366
kilde3_6_training	.9257617	.2492715	3.71	0.000	.4371986	1.414325
kilde3_7_bo	.6834356	.4099807	1.67	0.096	-.1201118	1.486983
kilde3_9_annen	-.3519333	.2145955	-1.64	0.101	-.7725327	.0686661
corona_time	.0143736	.004083	3.52	0.000	.0063711	.0223762
gig_dum_june	.4388053	.1968962	2.23	0.026	.0528959	.8247148
couple_child_dum	.369842	.1824309	2.03	0.043	.012284	.7273999
lone_dum	.8176061	.2717021	3.01	0.003	.2850798	1.350132
owner_mortgage	.5525564	.1905291	2.90	0.004	.1791262	.9259866
leietaker	.9548117	.2126568	4.49	0.000	.538012	1.371611
r_midnorth	.0022599	.173331	0.01	0.990	-.3374627	.3419825
disability_expenses	1.027051	.1760594	5.83	0.000	.6819805	1.372121
_cons	-.9482793	.2995705	-3.17	0.002	-1.535427	-.3611319

Tabell 4.1 Sannsynlighet for å ha gjort tiltak for å ha råd til strømregningen. Juni & august

Logistic regression		Number of obs	=	4,200		
Log likelihood = -2429.934		LR chi2(15)	=	465.46		
		Prob > chi2	=	0.0000		
		Pseudo R2	=	0.0874		
elec_any	Coef.	Std. Err.	z	P> z	[95% Conf. Interval]	
income_all	-.1737897	.0378071	-4.60	0.000	-.2478903	-.0996891
kilde3_2_disabled	.6267418	.1113317	5.63	0.000	.4085356	.8449479
kilde3_3_graded	.373314	.2018001	1.85	0.064	-.0222069	.768835
kilde3_4_pension	.2246198	.0889586	2.52	0.012	.0502641	.3989755
kilde3_5_arblos	.9606359	.4502789	2.13	0.033	.0781055	1.843166
kilde3_6_training	.9175549	.2037098	4.50	0.000	.518291	1.316819
kilde3_7_bo	.586627	.3817429	1.54	0.124	-.1615753	1.334829
kilde3_9_annen	-.2773568	.1017044	-2.73	0.006	-.4766938	-.0780198
corona_time	.0113438	.0032373	3.50	0.000	.0049987	.0176888
gig_dum_june	.6173627	.1268382	4.87	0.000	.3687645	.865961
couple_child_dum	.4944799	.0965727	5.12	0.000	.3052008	.683759
lone_dum	.8087376	.2073756	3.90	0.000	.402289	1.215186
owner_mortgage	.4987704	.0844554	5.91	0.000	.3332408	.6643
leietaker	.3968079	.1159306	3.42	0.001	.169588	.6240278
r_midnorth	-1.317336	.0866587	-15.20	0.000	-1.487184	-1.147488
_cons	.8690809	.1669723	5.20	0.000	.5418212	1.196341

Tabell 4.2 Sannsynlighet for å ikke ha gjort tiltak for å ha råd til strømregningen. August

Logistic regression		Number of obs	=	2,070		
Log likelihood = -1143.9967		LR chi2(15)	=	277.53		
		Prob > chi2	=	0.0000		
		Pseudo R2	=	0.1082		
elec_any	Coef.	Std. Err.	z	P> z	[95% Conf. Interval]	
income_all	-.2064619	.0556924	-3.71	0.000	-.315617	-.0973068
kilde3_2_disabled	.456371	.1703109	2.68	0.007	.1225677	.7901743
kilde3_3_graded	-.267173	.2824615	-0.95	0.344	-.8207875	.2864414
kilde3_4_pension	.0503891	.1230014	0.41	0.682	-.1906893	.2914674
kilde3_5_arblos	.1713602	.6881491	0.25	0.803	-1.177387	1.520108
kilde3_6_training	.8750679	.3116946	2.81	0.005	.2641576	1.485978
kilde3_7_bo	.2510671	.5734335	0.44	0.662	-.8728419	1.374976
kilde3_9_annen	-.309925	.1487309	-2.08	0.037	-.6014323	-.0184177
corona_time	.0149563	.0057991	2.58	0.010	.0035902	.0263224
gig_dum_june	.6288265	.1903799	3.30	0.001	.2556887	1.001964
couple_child_dum	.5853785	.1423717	4.11	0.000	.3063351	.8644219
lone_dum	.810342	.2805588	2.89	0.004	.2604568	1.360227
leietaker	.0896484	.1574323	0.57	0.569	-.2189132	.39821
r_midnorth	-1.514284	.1265232	-11.97	0.000	-1.762265	-1.266303
disability_expenses	1.046171	.2161605	4.84	0.000	.6225044	1.469838
_cons	1.434204	.2331526	6.15	0.000	.977233	1.891174

Tabell 5.1 Sannsynlighet for å ha gjort tiltak for å ha råd til mat. Juni og august

food_any	Coef.	Std. Err.	z	P> z	[95% Conf. Interval]	
income_all	-.4170679	.0365733	-11.40	0.000	-.4887503	-.3453854
kilde3_2_disabled	.64786	.0977077	6.63	0.000	.4563565	.8393636
kilde3_3_graded	.1129089	.1757694	0.64	0.521	-.2315928	.4574107
kilde3_4_pension	-.3026896	.087212	-3.47	0.001	-.473622	-.1317573
kilde3_5_arblos	.7621207	.3180729	2.40	0.017	.1387094	1.385532
kilde3_6_training	.5118447	.1603988	3.19	0.001	.1974689	.8262205
kilde3_7_bo	.4356418	.3044606	1.43	0.152	-.16109	1.032374
kilde3_9_annen	-.2822543	.1022609	-2.76	0.006	-.482682	-.0818266
corona_time	.0148709	.0026396	5.63	0.000	.0096974	.0200445
gig_dum_june	.7864428	.1106555	7.11	0.000	.569562	1.003324
couple_child_dum	.6070103	.0881232	6.89	0.000	.4342921	.7797286
lone_dum	.8036102	.1744004	4.61	0.000	.4617916	1.145429
owner_mortgage	.368319	.083588	4.41	0.000	.2044895	.5321485
leietaker	.3045372	.1089965	2.79	0.005	.0909081	.5181663
r_midnorth	-.4141458	.0882629	-4.69	0.000	-.587138	-.2411537
_cons	.7639552	.1585055	4.82	0.000	.45329	1.07462

Tabell 5.2 Sannsynlighet for å ha gjort tiltak for å ha råd til mat. August

food_any	Coef.	Std. Err.	z	P> z	[95% Conf. Interval]	
income_all	-.4282599	.0531948	-8.05	0.000	-.5325199	-.324
kilde3_2_disabled	.5431484	.1499428	3.62	0.000	.2492658	.837031
kilde3_3_graded	-.0935202	.2644465	-0.35	0.724	-.6118257	.4247854
kilde3_4_pension	-.2013752	.1237899	-1.63	0.104	-.4439989	.0412485
kilde3_5_arblos	1.062602	.6680701	1.59	0.112	-.2467912	2.371996
kilde3_6_training	.1217359	.2378518	0.51	0.609	-.3444451	.5879169
kilde3_7_bo	.2762827	.4630366	0.60	0.551	-.6312523	1.183818
kilde3_9_annen	-.2765061	.1450081	-1.91	0.057	-.5607167	.0077046
corona_time	.0151793	.0044193	3.43	0.001	.0065176	.023841
gig_dum_june	.6862824	.1636784	4.19	0.000	.3654786	1.007086
couple_child_dum	.6381085	.1286942	4.96	0.000	.3858724	.8903445
lone_dum	.8407849	.2421857	3.47	0.001	.3661097	1.31546
owner_mortgage	.4692638	.1235056	3.80	0.000	.2271973	.7113303
leietaker	.4662084	.162978	2.86	0.004	.1467775	.7856394
r_midnorth	-.4515282	.1264802	-3.57	0.000	-.6994249	-.2036315
disability_expenses	1.106659	.1715559	6.45	0.000	.7704154	1.442902
_cons	.7969451	.2293677	3.47	0.001	.3473927	1.246497

Tabell 6.1 Framtidsutsikter. Endringer i trygghetsnivåene fra juni til august 2022. $p < .05$

How confident are you about current financial situation the next 3 months?	Måned		Total
	Juni	August	
Not at all confident	118.78639 5.59	119.00073 5.73	237.78713 5.66
Not confident	200.27262 9.43	256.7382 12.36	457.010813 10.88
Neutral	439.87289 20.71	433.03256 20.85	872.90545 20.78
Confident	672.98126 31.69	647.83809 31.20	1,320.819 31.45
Very confident	691.60151 32.57	619.87575 29.85	1,311.477 31.23
Total	2,123.515 100.00	2,076.485 100.00	4,200 100.00

Tabell 6.2 bekymret for de neste tre månedene. Juni/august

Logistic regression

Number of obs = 4,200
LR chi2(15) = 625.46
Prob > chi2 = 0.0000
Pseudo R2 = 0.1084

Log likelihood = -2573.2191

any_worry_future	Coef.	Std. Err.	z	P> z	[95% Conf. Interval]	
income_all	-.3286709	.03653	-9.00	0.000	-.4002683	-.2570735
kilde3_2_disabled	.7794944	.0989313	7.88	0.000	.5855926	.9733962
kilde3_3_graded	.1299018	.1760432	0.74	0.461	-.2151365	.4749401
kilde3_4_pension	-.493556	.0885181	-5.58	0.000	-.6670483	-.3200638
kilde3_5_arblos	.7978454	.3187052	2.50	0.012	.1731946	1.422496
kilde3_6_training	.6033181	.163562	3.69	0.000	.2827425	.9238937
kilde3_7_bo	.9834991	.3503459	2.81	0.005	.2968337	1.670164
kilde3_9_annen	-.241336	.1022613	-2.36	0.018	-.4417645	-.0409074
corona_time	.0106921	.0024933	4.29	0.000	.0058053	.0155789
gig_dum_june	.6868743	.1108167	6.20	0.000	.4696776	.9040711
couple_child_dum	.6070241	.0878496	6.91	0.000	.4348421	.7792062
lone_dum	.9604312	.1795592	5.35	0.000	.6085017	1.312361
owner_mortgage	.6308074	.0854081	7.39	0.000	.4634106	.7982042
leietaker	.5382179	.1098693	4.90	0.000	.3228781	.7535578
r_midnorth	-.3945501	.0886424	-4.45	0.000	-.5682861	-.2208141
_cons	.2853458	.159097	1.79	0.073	-.0264787	.5971703

Tabell 6.3 bekymret for de neste tre månedene. August

any_worry_future	Coef.	Std. Err.	z	P> z	[95% Conf. Interval]	
income_all	-.3385199	.053635	-6.31	0.000	-.4436425	-.2333973
kilde3_2_disabled	.7486966	.1526962	4.90	0.000	.4494176	1.047976
kilde3_3_graded	-.2500974	.267524	-0.93	0.350	-.7744347	.27424
kilde3_4_pension	-.4533286	.1272924	-3.56	0.000	-.702817	-.2038401
kilde3_5_arblos	.3170573	.5560805	0.57	0.569	-.7728404	1.406955
kilde3_6_training	.5046447	.2486642	2.03	0.042	.0172719	.9920175
kilde3_7_bo	1.512104	.6596474	2.29	0.022	.2192186	2.804989
kilde3_9_annen	-.2517306	.1473992	-1.71	0.088	-.5406277	.0371665
corona_time	.0138018	.004242	3.25	0.001	.0054875	.022116
gig_dum_june	.7421887	.1652654	4.49	0.000	.4182744	1.066103
couple_child_dum	.6649194	.1293797	5.14	0.000	.4113399	.918499
lone_dum	1.059423	.2493851	4.25	0.000	.5706376	1.548209
owner_mortgage	.6679022	.128183	5.21	0.000	.4166682	.9191363
leietaker	.6387558	.1663114	3.84	0.000	.3127916	.9647201
r_midnorth	-.4965149	.1297906	-3.83	0.000	-.7508998	-.2421301
disability_expenses	1.072556	.173315	6.19	0.000	.7328645	1.412247
_cons	.2521619	.2320508	1.09	0.277	-.2026494	.7069731

Logistic regression
 Number of obs = 2,070
 LR chi2(16) = 383.17
 Prob > chi2 = 0.0000
 Log likelihood = -1225.0087
 Pseudo R2 = 0.1352

Forbruksforskningsinstituttet SIFO ved OsloMet – storbyuniversitetet har et spesielt ansvar for å bidra til kunnskapsgrunnlaget for forbrukerpolitikken i Norge og skal utvikle ny kunnskap om forbruk, forbrukerpolitikk og forbrukernes stilling og rolle i samfunnet.

SIFOs kjerneområder er:

- Bærekraftig forbruksutvikling
- Klær
- Markedsbasert velferd
- Teknologi og digitalisering
- Mat, matkultur og ernæring